

Aihe	7. 7–10-vuotiaiden erityisryhmän aistipäivä luonnossa
Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> vahvistaa lasten luontosuhdetta kannustamaan lapsia omakohtaiseen luonnon tutkimiseen ja henkilökohtaisten löytöjen, havaintojen ja oivallusten tekemiseen
Kohderyhmä ja koko	7–10-vuotiaiden erityisluokka, 4 lasta ja kolme aikuista
Ajankohta, aikamäärä	Toukokuu, kesto 2,5 h
Tarvikkeet	<ul style="list-style-type: none"> 7 tuoksupussia 7 puukeppiä (mänty, pihlaja, kataja, kuusi, haapa, koivu, paju) alueen peruskartta lintu- ja kasvikirja tarinakirja pakuritee pannu 7 kuksaa kirjalliset ohjeet aistimusharjoitteista (sokkokävely, päretaideteos, kehokamera ja kuunteluharjoitus) 7 kiikarit 7 hengelle retkieväät 7 laukkua 7 piirustuslehtiötä 7 hengelle värikynät 10 m pitkä köysi ensiapulaukku
Valmistelut ennen tuokiota	<ul style="list-style-type: none"> Reitin suunnittelu etukäteen. Päreiden tekeminen Retkitarvikkeiden pakkaaminen.
Ohjelma ja aikataulu	<p>1. Aloitus</p> <ul style="list-style-type: none"> Luetaan lapsille Haltijan viesti: <i>'Olette sydämellisesti tervetulleita keväiselle luontoretelle koulunne lähiluonnon Urpolan lammen ja koskien luonnonrikkauksia tutkimaan. Vaellamme Urpolan jokilaaksossa sen vehreydestä nauttien.</i> Viestin jälkeen lapsille jaetaan tuoksupussit ja jokaiselle oma puukeppi. Haistellaan tuoksupusseja ja yritetään arvata, mistä tuoksut ovat peräisin. Tutkitaan puukeppejä ja tutkitaan eroja eri puuaineksesta tehtyjen puukeppien välillä. Retken aikana pysähdytään puukepeissä käytettyjen puiden kohdille ja tutkitaan, miltä ko. puu näyttää luonnossa. Kesto 10–15 min, paikkana rauhallinen paikka koulun läheisyydessä. <p>2. Kartan tutkiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Mietitään, mitä eri karttasymbolit tarkoittavat ja mietitään, miltä asiat näyttävät luonnossa. Esim. tie, korkeuskäyrä, rakennus, suo ja eri värit. Pohditaan nimiä ja niiden alkuperää. Esim. Mistä Kirkkovouri on saanut alkunsa? Pohditaan vedenpinnan tasoa nyt ja heti jääkauden jälkeen, jolloin vedenpinta oli huomattavasti korkeammalla. Pohditaan vedenpinnan korkeuden vaikutusta ympäristöön (maisemat ja ihmisten liikkuminen). Kannustetaan lapset lukemaan karttaa ja hahmottamaan koulun sijainti suhteessa muuhun ympäristöön. Kesto n. 5 min, paikkana rauhallinen paikka koulun läheisyydessä.

15–25 min	<p>3. Ympäristön havainnointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Annetaan lapsille ohjeeksi: 1)haistele ilmaa, 2) etsi kukka, 3)etsi vihreän eri sävyjä ja muotoja kasveista ja puiden lehdistä, 4)maista koivun lehtiä, 5)katso veteen ja tutki rantakasvillisuutta, 6)kiikaroi vesilintuja.
25–35 min	<p>4. Saukon tunnistaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mietitään, miltä saukko näyttää ja mistä sen tunnistaa ja missä se elää. • Mietitään, miltä saukon jäljet näyttävät (liukumäkijälki rinteillä). • Näytetään lapsille saukon kuva ja kerrotaan saukosta. (<i>Koko; ruumis pitkänomainen ja virtaviivainen, noin 50–100 senttiä pitkä ja hännän pituus on n. 28–55 cm, paino 5-10 kg. Jalat ovat lyhyet ja häntä kapenee tasaisesti paksumasta tyvestä alkaen. Turkki on tuuhea ja vettä hylkivä. Ravintona kalat, satunnaisesti pikkunisäkkäät. Yksineläjä.</i>) • Saukon jälkeen hiljennetään kuuntelemaan ympäristöä (30 s) ja keskustellaan, mitä lapset havaitsivat ympäristöstä (esim. sade, kuikan huuto, tuuli, aallot). • Kesto 10 min, paikkana Urpolan silta.
35–45 min	<p>5. Kasvillisuuden havainnoiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kysytään lapsilta, kuinka monessa kerroksessa he näkevät kasveja? (<i>Pohja, kenttä, pensas ja puukerros</i>). • Annetaan lapsille ohjeeksi koskea maata ja erilaisia kasveja (sammal, ruohovartinen ja puunrunko). • Huomioidaan luonnon rikkaus, rehevyys ja vihreä väri, kosteus, maapuut ja kasvillisuuden monimuotoisuus. • Kesto 10 min, paikkana Urpolan luonnonsuojelualue.
45–50 min	<p>6. Haapa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tutkitaan lasten kanssa, miltä haapapuusta tehty keppi ja haapa luonnossa näyttävät. • Vertaa kepin ja puunrungon pintaa ja kepin väriä. • Kerrotaan, miten ihminen hyödyntää haapaa (<i>tulitikut ja saunan lauteet, ennen haapio-ruuhi</i>) ja miten eläimet hyödyntävät haapaa (<i>kolopesijät, haapaperhonen, ravinto, suojapaikka</i>). Haapa on tärkeä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjänä. • Kesto 5 min, paikkana Urpolan luonnonsuojelualue.
50–60 min	<p>7. Sokkokävely</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapset asetetaan jonoon ja heidän silmänsä peitetään. Lapsille annetaan köysi, johon he tarttuvat toisella kädellä. Lapset ohjeistetaan seuraamaan hiljaa ja kuuntelemaan ympäristön ääniä. • Ohjataan lapset helppokulkuista pintaa pitkin Urpolan koskia kohti, kunnes saavutaan mäen juurelle, missä lapset voivat ottaa huivit pois. • Sokkokävelyn avulla aktivoidaan lapset käyttämään muita aistejaan. • Kesto 5–10 min, paikkana Urpolan kosket.
1 h–1h 10 min	<p>8. Koskien kuohut</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lapset ohjeistetaan kuvailemaan koskien kuohua kehon liikkeellä, jolloin he saavat liikkua aktiivisesti ja purkaa energiaa, jotta voivat taas keskittyä myöhemmin. • Kesto 10 min, paikkana Urpolan kosket.

1 h 10 min – 1 h 20 min	<p>9. Kosken liikkeiden lukeminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Lapset ohjeistetaan uittamaan keppiä virrassa ja seuraamaan, miten keppi kulkee koskessa. Tavoitteena on tunnistaa päävirta ja akanvirta. Kesto 5-10 min, paikkana Urpolan kosket.
1h 20 min – 1h 40 min	<p>10. Evästauko</p> <ul style="list-style-type: none"> Syödään lasten kanssa eväät ja nautitaan samalla joen virtauksesta ja metsän vehreydestä. Tarjotaan lapsille hunajaista pakuriteetä muiden eväiden lisäksi. Evästauon aikana voi samalla käydä läpi jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet. Painota eniten seuraavia ohjeita: <ol style="list-style-type: none"> <i>Kun teen kaiken luontoa kunnioittaen, saan luonnosta iloa itsekin.</i> <i>Ethän tee tulta ilman lupaa, en metsän elämää halua häiritä</i> <i>Jos tulee hätä, älä unohda numeroa 112.</i> Kesto 15–20 min, paikkana Urpolan kosket.
1 h 40 min–1 h 45 min	<p>11. Toivomuslähde</p> <ul style="list-style-type: none"> Jokainen kurkistaa lähteen vedenpintaan yksitellen ja esittää hiljaa mielessään toivomuksen. Johdatetaan lapset pohtimaan, miksi vesi on niin kiehtova elementti, esimerkkinä kuvataide ja sen rooli romaaneissa. Kerrotaan lapsille, ettei ihminen voisi elää ilman vettä ja ihmiskehossa veden osuus on yli 2/3. Lisäksi veden äänellä muiden luonnonäänien lisäksi on rauhoittava vaikutus. Kesto 5 min, paikkana lähde.
1 h 45 min – 2 h	<p>12. Ympäristötaideteos</p> <ul style="list-style-type: none"> Jokaiselle lapselle annetaan oma pärepala, jolle heidät ohjeistetaan tekemään oma taideteos luonnonmateriaaleista (muista jokamiehen oikeudet). Ohjeeksi annetaan lapsille kerätä 1) jotain vihreää 2) jotain kovaa 3) jotain terävää 4) jotain pehmeää ja valmistaa teos 10 minuutin aikana. Lopuksi keräännytään piiriin ja tutkimaan ja ihastelemaan jokaisen taideteosta. Kesto 15 min, paikkana lähde ja ympäröivä alue.
2h – 2h 10 min	<p>13. Ihmiskamera</p> <ul style="list-style-type: none"> Jaetaan lapset pareihin, jossa he ovat peräkkäin. Etummaisella eli kameralla ovat silmät kiinni ja takimmainen eli kuvaaja ohjaa sokkona olevan haluamaansa kuvauskohteeseen. Kun valokuvaaja on vienyt kameran haluamaansa paikkaan, hän koskettaa kameraa olkapäälle, jolloin kameraa avaa silmänsä nähdäkseen kohteen. Vaihdetaan osia. Kiinnittäkää erityisesti huomiota maisemakuvan muuttumiseen eli katsotaan ja kuvataan jokiuomaa ylhäältä harjanteen reunukselta sekä jokiuoman pohjalta. Keskustellaan lopuksi miltä tuntui olla kamerana ja kuvaajana. Kesto 10 min, paikkana Urpolan jokilaakso.
2 h 10 min – 2h 15 min	<p>14. Hiljentymisharjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> Ohjeistetaan lapset etsimään lempipuu lähiympäristöstä ja istuutumaan puun juurelle kuuntelemaan hiljaa luonnon ääniä noin minuutin ajaksi. Ohjeistetaan lapset nostamaan aina uuden sormen uuden äänen kuullessaan.

2 h 15 min – 2h 20 min	<ul style="list-style-type: none"> • Lopuksi tunnistetaan yhdessä ainakin yksi eniten laulava lintu. • Kesto 5 min, paikkana Urpolan jokilaakso. <p>15. Lopetus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokoonnutaan piiriin ja kysellään lapsilta mielipidettä retkestä. • Palkitaan lapset metsäisellä lahjalla (pienellä mäntykiekolla) retkelle osallistumisesta. • Kesto 5 min, paikkana Urpolan jokilaakso.
Koonti	<ul style="list-style-type: none"> • Kysytään osallistujilta, millainen retki oli. Oliko jokin vaikeaa, helppoa tai jännittävää? • Kiitetään kaikkia retkelle osallistumisesta ja keuhataan erityisesti heitä, jotka kunnioittivat luontoa keräämällä oma-aloitteisesti roskat ja siistimällä jälkensä • Retkeä voi vielä jälkikäteen muistella koulussa ja piirtämällä kokemuksia retkestä.
Huomioitavaa	<ul style="list-style-type: none"> • Tehtävistä voi valita sopivimmat omalle oppilasryhmälle. Tehtävien kesto voi vaihdella oppilaiden taustasta riippuen.
Lisää tietoa	<ul style="list-style-type: none"> • Tmi Guide-Tiinan suunnittelema toimintatuokio.